

comunica[ció]

entrevista

“...fa 15 anys hi havia cinc o sis vegades més volum de feina que hi ha ara...”

Iolanda Muñoz, Vanessa Cano i Ramon Rodenas, presidenta i vicepresidents de l'AAPV

Per Borja López Collado

Em reunisc amb Iolanda Muñoz a la nova seu de l'AAPV, busquem un raconet al migdia abans d'una reunió concertada amb Roberto Garcia (director adjunt de l'Institut Valencià de Cultura).

Iolanda m'havia transmés la intenció de realitzar l'entrevista a tres veus, junt amb les persones que ocupen el càrrec de la vicepresidència, Vanessa Cano i Ramon Rodenas, ja que, com ella mateixa m'explica, pretén establir una nova presidència plural i participativa. Comencem l'entrevista mentre Vanessa i Ramon tornen d'una prova de vestuari per a la sèrie “Açò és un destarifo” d'À Punt...

Arreplegues el testimoni com a presidenta de l'AAPV, dintre d'aquesta denominada presidència col·lectiva a tres veus el passat dilluns 17 de setembre. Amb tan pocs dies al càrrec, queda tot el camí per davant, què somies per a aquests pròxims tres anys?

Iolanda: Somnie, abans que res, estar a l'altura, m'he sentit un poc aclaparada i amb una responsabilitat que pense: “potser no sé dur-ho a

terme...”, però em vaig adonar que estem tots igual i llevat de Ximo Solano, la resta de presidents en els quals he parlat també han sentit el mateix. Aleshores, jo somnie el que somnaria si no fóra presidenta, somnie que puguem fer un pas endavant en els nostres drets laborals i això passa perquè qui té mà perquè succeeisca ens faça cas. I donar visibilitat a la societat de la nostra feina: què és el que nosaltres fem, quin és el nostre dia a dia, què significa ser actor...

que no és només pujar-se a un escenari o eixir per la tele i que t'aplaudisquen, la feina d'actor comprén moltes més coses que estan dins de la societat, no sé... tinc amics que van a fer d'actors per a empreses que han de fer un joc de rol, ahí fan falta actors, hi ha actors i actrius que fan presentacions d'actes... això també és feina d'actor... i m'agradaria que també això ho coneguera la societat, que tot això també és una eixida laboral per a nosaltres. Jo done classes a adolescents i a majors, i quan alguna xiqueta manifesta que li agradaria ser actriu, la seua família en un principi sempre està molt reticent perquè pensen que si no triomfa en la televisió es morirà de fam... m'agradaria que la societat veiés que la nostra feina té moltes més possibilitats que eixies, encara que potser eixa és la més gratificant i la més bonica, però també hi ha de moltes altres. Eixes dues coses: per un costat, cap a la societat i per un altre, cap a la professió, cap als nostres companys

(directors, companyies,...) que es posen un poc les piles en respectar els nostres drets laborals, que nosaltres ho fem perquè ens agrada però també perquè és una feina.

Enguany ha entrat en vigor el Conveni de Teatre per a actors/actrius professionals, després de molts anys de negociacions, consideres que hi haurà un abans i un després al sector?

I: S'ha fet amb eixa intenció. Que hi haja un abans i un després, perquè era surrealista que no hi haguera cap conveni que regularà com se'ns ha de pagar en teatre. Teníem un Conveni de Doblatge, un Conveni d'Audiovisual i no el teníem de teatre... s'ha fet per això, i han treballat molt els nostres companys. Jo tinc l'esperança que les companyies compliran, perquè l'han signat elles també. Tinc l'esperança que sí.

A partir d'ara i d'aquest Conveni, quina nova etapa comença, quins són els objectius? El camí a seguir perquè es complisca? Com el sector viu aquest in pas?

I: En la nova etapa que comença ens toca a nosaltres vetlar perquè això es complisca, és la nostra feina. Jo crec que de cara a les companyies també és una tranquil·litat saber quin és el mínim que li han de pagar a un actor i no estar pensant cada vegada en "quin pack li faig". Jo espere que comence l'etapa de la normalitat laboral. I la tranquil·litat dels actors de no haver de lluitar contra el "m'estàs pagant poc"... no, "necessite que em pagues açò"; ja no per mi, perquè hi ha un Conveni i és llei, has de complir-la.

Consideres que s'ha fet suficient en aquests darrers anys després del canvi de govern des de les institucions públiques? Hi ha aspectes a millorar?

I: A la vista està que no. Tots esperaven que es produïra un canvi molt evident. Ells s'excusen, (i és de veres) que porten una herència nefasta, que estan en dèficit, i per a produir fan falta diners... està clar. Però estan tardant massa i se'ns passa l'arròs. Eixa és la sensació que jo tinc, humilment, pel que jo sé.

Reapareix la televisió, comença a fer-se doblatge, a rodar ficció... també hi ha la sensació d'una nova obertura "real" per a càstings de teatre a les produccions públiques... consideres que és un bon moment per als actors/actrius valencians?

I: És millor moment que fa dos anys, que fa quatre, que fa sis... efectivament, és millor

moment per l'obertura de la tele. S'han destinat uns diners a la tele per a la producció d'audiovisual i per a la producció de doblatge, per tant... és un bon moment per a l'actor? És millor moment que abans, però fa 24 anys queestic a la professió, la meua primera feina la vaig fer als 19 anys i va ser en televisió. Jo he tingut moments en la meua carrera que ara són inimaginables, vull dir... fa 15 anys hi havia cinc o sis vegades més volum de feina que hi ha ara, segur. En l'àmbit teatral, jo crec que no és un bon moment... el que dius de l'obertura de càsting, sí... i ara és veritat que s'estan fent les coses millor, des que està Roberto, el canvi es nota... però pel que fa a produccions teatrals, quant a volum de feina estem en un dels pitjors moments, no he notat des del canvi de govern un increment de la feina en teatre. Al contrari, des de fa 10 anys que les companyies van a pic, també perquè el circuit s'ha degradat moltíssim, i jo no veig un ressorgir d'això. Els ajuntaments no programen com programaven abans, abans tu estaves en una companyia i pràcticament tots els divendres tenies bolo.

...això jo no ho he viscut en la vida...

I: ... això ara no passa, jo anava a actuar i veia en cartell a tots els meus companys que havien estat les setmanes anteriors amb diverses companyies... això ara no passa. La desgràcia de tot açò és que, a banda que et programaven, hi havia públic, s'havia creat un públic... per tant, què ha passat? Per què s'ha desmantellat tot això? I amb el canvi de govern això no ha tornat a aparèixer. És el que tu deies abans, ara els programadors: "és que jo açò..." abans es programava tot. He anat de bolo en coses molt arriscades... i

coses més comercials, que fan falta, perquè no ens oblidem... a la televisió hi ha de tot, veritat? Al teatre també n'hi hauria d'haver si volem crear un públic. A mi sempre no m'abelleix vore un documental de La2, ni pel·lícules vietnamites, de vegades també m'abelleix vore una comèdia romàntica o faltar-me a plorar amb una pel·lícula cutre de diumenge, i el teatre també hauria de ser així. Per tant, un bon moment per a l'actor? Doncs sí, per la tele, a vore si continua... però per al teatre no.

Seguint el rastre del públic que s'ha perdut... fa res una notícia polèmica amb la figuració de "La flauta màgica" del Palau de les Arts, on pretenen comptar amb figuració no professional i sense cobrar; dóna la sensació que hi ha un menyspreu generalitzat cap a la professió per part de la societat i costa donar dignitat a la professió... com segueixen passant estes coses?

I: Segueixen passant perquè la nostra feina és una feina creativa, artística... al cap i la fi, és una cosa que es veu des de fora com una feina "bonica i atractiva". Aleshores, la persona que pot optar a... "aniré a l'òpera, ai que bé", juguen en això, però les persones que contracten saben que és un engany. Per exemple, si a mi em digueren pel carrer: "mira, pots vindre i pintar amb un pintor famós però has d'estar 60 dies pintant". Jo a priori... doncs, pintar en un senyor famós és meravellós, però passar-me 60 dies pintant amb ell i deixar la meua feina, doncs alguna cosa no casa ahí. Aleshores, jo crec que s'aprofiten que es una feina artística, és una feina creativa i és atractiva, però ells saben que estan fent una cosa indecent.

En aquest moment s'adhereixen Vanessa i Ramon, se'ls ha fet una mica tard, la prova de vestuari s'ha allargat, però ja són aquí per atendre a l'entrevista. Proves de vestuari per a rodages de televisió... símptoma que alguna cosa està canviant?

D'ací no res fem 30 anys... fent la vista arrere, quins records manteniu vius de l'Associació? Què destacaríeu?

Vanessa: L'Associació és una cosa que ha estat necessària, ha lluitat sempre pels nostres drets. Jo vaig conèixer l'Associació quan estava estudiant encara i van vindre els membres de la Directiva que estava en eixe moment a parlar-nos sobre què feien i de la seua tasca... és una cosa que no és que siga molt important, és bàsica per a la nostra professió. Nosaltres perquè acabem d'arribar a la Junta, però s'han aconseguit moltes coses que segurament si no existira un sindicat com este, ací a la Comunitat Valenciana, no s'haurien aconseguit encara, i jo no vull ni imaginar-me en quina situació estaria ara. Encara que queda molt per fer i moltes coses per lluitar, però ací estem per a intentar-ho.

I: Vaig a dir una cosa per contrastar amb el que ha dit Vanessa, vaig a personalitzar però crec que parle en nom de molts companys, jo gràcies a l'Associació vaig poder cobrar 18.000 € que em devien. Tan important com això, és estar sindicat. Quan Canal 9 va tancar va deixar a moltes empreses en l'estacada i una d'elles era Tabalet Estudis que em devia 18.000 €. Isidre, l'advocat de l'Associació, em va arreglar tots els papers, vam anar a judici i vaig cobrar del FOGASA. Ara que m'has dit... què recordeu? Recorde el moment del "No a la guerra", en què estàvem tots junts, eixos moments en què estàs lluitant per coses en les quals creiem tots junts, quan pense en l'Associació és el més emotiu que em ve al cap. Però després està la part laboral, que és bàsica, jo vaig patir molt en eixa etapa de la meua vida, quan em devien tanta pasta i gràcies a este sindicat vaig poder recuperar eixos diners. Per tant, està la part de calor humà i la part de drets laborals.

Concentració al Rialto | 2010

Manifestació pel tancament de RTVV | 2013

Manifest al Teatre Principal | 2012

Manifestació contra la guerra | 2003

Ramon: És la matèria que ens falta per aprendre a l'ESAD, on ens van instruir en la part artística, ferramentes artístiques i creatives que has de desenvolupar... però després està la part de professió: la part més jurídica o de drets que tu tens com a treballador d'un sector professional, que ixes ignorant pràcticament. Aleshores, este és un bon lloc on recórrer, informar-te i sobretot que t'ajuden, a mi m'han ajudat tots els anys des que estic com a professional. I un record que tinc de l'Associació va ser en el Teatre Principal, quan va pujar l'Associació a l'escenari per protestar contra les retallades...

V: ...que no ens deixaven, ens estaven agafant pels peus... encara sort que els actors d'eixa funció, que eren de Madrid, ens van ajudar perquè nosaltres poguérem pujar perquè no volien... es van posar davant...

R: ...va ser un moment èpic... era contradictori, perquè estaven pujant i els tècnics vos estaven baixant, però al mateix temps estàveu lluitant pels drets d'ells també, perquè tot va en conjunt...

V: Es van fer moltes reivindicacions al Teatre Rialto, al Teatre Principal, el manifest... els actors ja estaven avisats, i ens van donar suport: "vosaltres pujareu i llegireu", però clar, els tècnics estaven tots com... "hòstia... a vore que passa...", es van posar davant per impedir-nos pujar. Però com els de dalt estaven amb nosaltres, ens van ajudar.

Membres de la nova Junta Directiva de l'AAPV amb alguns dels assistents a l'Assemblea General

Des del 2011 l'afiliació oscil·la en 400 afiliats, creieu que hi ha falta de motivació per a finançar nous sociis? Quin missatge donaríeu per acostar els reticents?

I: Un missatge: ací no ens mengem a ningú. No anem a fiscalitzar la vida de ningú. Crec que potser la gent més jove pensa que vas a martiritzar-los amb "no acceptes això". L'Associació està per a ajudar, colze amb colze, i tots hem hagut de fer coses que potser no ens agradava acceptar. Però en moments de necessitat cadascú fa el que pot en la seua vida. No estem per a fiscalitzar, eixe és el missatge, estem per a ajudar.

V: Jo també crec que hi ha una generació jove que no saben quins són els seus drets, ni tan sols que tenen drets laborals, aleshores acaben

acceptant coses que ningú faria. Hi ha una manca d'informació cap a ells per demostrar com és realment i quina és la labor i que sàpien: tu tens els teus drets i has de saber lluitar per ells, nosaltres estem per a lluitar per ells, però, per això, han de saber quins són. I crec que això és una cosa que a les joves generacions els falta, eixa informació.

R: ...açò és molt barat i els serveis que ens donen són infinits (esclafit de riures). Com deia Vanessa, falta informació sobre que existim. Seria necessari apropar-nos a les escoles, a la gent que vol dedicar-se professionalment i dir-los el que fem ací, i la força que realment té el sindicat, perquè el sindicat aconsegueix moltes coses, no sols en l'àmbit laboral i individual com fa poc, un conveni.

... parlant de joves, per contra, és ben cert que aquest any s'ha format una Junta molt jove, què espereu de les noves generacions i què considereu que poden aportar?

I: Per a mi ha sigut una grata sorpresa vore tanta gent jove, tan implicada i treballadora. Ha sigut una sorpresa molt agradable. I espere que continuen així, estic encantada que hi haja gent tan jove. Vulgues o no, la gent de mitjana edat com nosaltres, potser té més perspectiva, més experiència, però no tens la mateixa energia i la gent jove té l'espurna que fa falta. I és guai perquè som gent de la nostra edat amb gent de generacions més joves, i eixa combinació està molt bé, després tenim a Rafa Contreras i a Toni Misó... (més riures).

V: És necessari que hi haja gent de totes les edats, jo crec que és la vegada que hi ha més gent tan jove, és fantàstic per la força, l'ímpetu, les ganes de treballar i l'energia, que com més jove, més forta la tens.

R: En esta època on ha estat tan castigada la professió, on ens han pegat tantes galtades a tots, els joves se les han emportades totes...

I: ...abans d'eixir la llavoreta: "Pam!"... "I ara com vaig a eixir?"

R: ...aleshores això ha fet força per a conscienciar-se i dir: "Anem a fer alguna cosa per a canviar-ho".

Enguany naix la Comissió d'Igualtat a l'Associació, creieu que pot marcar un punt d'inflexió? Marge per a la denúncia en la desigualtat de gènere...

I: Açò és un tema transversal que no només ens afecta en la nostra feina. Per tant, ha estat molt bé que generacions joves de xiques i xics hagen proposat açò, perquè si a la societat ja és, dins de la nostra professió ho és i molt. En altres professions també, no som l'única, però passa molt, i damunt crec que no està tant visibilitzat com en altres professions. Hi ha d'altres professions que és com molt clar que són molt masculines, no? I que les dones no tenen visibilitat, però el món de les arts escèniques o l'audiovisual diuen: "hi ha moltes xiques, quantes xiques...". Sí, però després qui s'emporta els papers? Vull dir, damunt que som més percentatge de dones, les que ens dediquem a açò... parle només d'actrius, perquè si parlàrem de directores, escriptores, realitzadores... *apaga y vámonos*. Però actrius... continua havent més papers masculins que femenins. Clar, si tirem del fil ens anem als guionistes, directors, productors... això passa molt. I com som un aparador

per a la societat, crec que és bàsic que nosaltres ens responsabilitzem d'eixe tema.

V: O almenys visibilitzar-ho perquè la gent ho sàpia, els números estan ahí. Sí, les dones treballen... Quant en relació als homes? Quins papers tenim en relació als homes? És que és així, salta a la vista, és una cosa que és indiscutible.

R: La Comissió d'Igualtat tindrà èxit quan desaparega, perquè el concepte "d'igualtat" estarà tan assumit que ningú el qüestione.

I: La nostra feina com a sindicat també és reivindicar que les produccions que es fan no estiguen tan copades per papers masculins. Els clàssics, per exemple... hui en dia, ja pot fer-ho un xic o una xica... a vore, senyors productors, poden fer-ho dones perquè eixos papers ("Tot esperant Godot", "Hamlet",...) no estaven pensats exclusivament per a homes, és que l'home era l'única possibilitat. Per tant, no és només fer programació de temàtica femenina, som persones.

Donem ara tom de paraula per a explicar quelcom que se'ns haja quedat al tinter i que vulgueu expressar...

I: Cal dir als polítics que els actors som la imatge de les arts escèniques i de l'audiovisual i que hem d'ocupar eixe lloc. Si ells volen que la gent vaja al teatre, que veja À Punt, que la gent veja produccions audiovisuals valencianes... la imatge no són els polítics, la imatge som els actors i les actrius. I si tires del fil de les actrius venen, els directores, els guionistes, els il·luminadores, els figurinistes... (sí, parle en femení expressament, ací poden sentir-se inclosos també els homes) perquè són els que estan darrere, però a qui ve a vore el públic són als actors i les actrius. I que no els pese, que no els faça pena, que nosaltres podem estar en primera línia perquè és la nostra feina, com havien d'haver estat en la passada gala dels Premis de les Arts Escèniques, tots els nostres companys que no estigueren.

V: Ells diuen: "Nosaltres anem a crear un *Star System* perquè és necessari"... però un *Star System* de qui? De polítics?

I: Per què no van estar tots els actors i actrius que treballen ara en les sèries d'À Punt? Per què no es fa un *photocall*? Això és *Star System*.

V: Una anècdota de la gala, hi havia unes xiques nominades (no vaig a dir el nom perquè no sé si elles ho voldrien o no) que estaven esperant per a fer-se un foto al *photocall* per on estava passant tota la gent, en un moment donat quan este grup estava a punt de posar-se al *photocall* van arribar els polítics i es van posar 5 minuts tots a fer-se fotos, i després els mateixos periodistes van agafar la càmera i es van

anar cap a dins... vaig agafar a un d'ells (que el conec personalment) i li vaig dir: "Les tens ací". I ell va preguntar: "però elles tenen nominació?", "sí, i a més estan ací esperant... com feu este lleig?". Ja com a companys... periodistes... era la festa de les arts escèniques, no oblidem això.

I: Això ocorre perquè se'ls ha transmés que la gala anava dirigida als polítics. Aleshores, ho eclipsaren tot. Els nominats anaren perquè feia falta que pujara algú, perquè si no ni van.

V: Jo vull vore als polítics pagar una entrada per anar al teatre igual que van a les festes. Vull vore que van, que paguen o encara que siga que demanen si poden anar... "mira el que hem fet" diuen, quan no han xafat una funció de la seua producció pública, em fa vergonya. I a més, hi ha una cosa que va més enllà, estic farta que puguen els polítics a arrebregar un premi, un càrrec polític per a arrebregar un premi de les arts escèniques? No! Ja està bé! L'escenari és per als creadors. Com actriu, em sent ofesa, qui ha suat, ha sagnat i qui ha estat malalta intentat crear una producció no pot quedar-se darrere d'un polític mai.

Comença un gran debat sobre les responsabilitats dels organitzadors de la passada gala d'arts escèniques de l'Institut Valencià de Cultura, aprofite per a apagar la gravadora, una cosa és clara: s'ha generat un mal estar general. Surt de l'AAPV i em creue al passadís amb Roberto García, acudeix puntual a la seua reunió amb l'Associació... símptoma que alguna cosa està canviant?